

INHOUDSOPGAVE

WEEK 1: JOHANNES Anneke Kloosterman	7
WEEK 2: PETRUS Ds. J.J. ten Brinke	25
WEEK 3: PILATUS Bert-Jan Mouw	43
WEEK 4: SOLDATEN Ds. P.W.J. van der Toorn	61
WEEK 5: JODEN Dr. M. van Campen	79
WEEK 6: NICODEMUS EN JOZEF VAN ARIMATHEA Eline de Boo	94
WEEK 7: MARIA MAGDALENA Eline van Vreeswijk	106
AUTEURSINFORMATIE	125

JOHANNES

Volgeling van Jezus

Lezen: Mattheüs 4:12-22

In deze eerste week van de lijdenstijd kruist de apostel Johannes ons pad. Of liever gezegd: we zien hier hoe Jezus Johannes' pad kruist en een radicaal andere wending aan zijn leven geeft.

Kort na de verzoeking in de woestijn hoort Jezus dat Johannes de Doper gevangengenomen is. Het bericht van zijn gevangenneming is voor Jezus een teken van naderend gevaar, een signaal om uit te wijken, weg uit Judea. Hij keert terug naar Galilea, verlaat Nazareth en gaat in Kapernaüm wonen. Die verhuizing van Jezus is voor Mattheüs geen onbetekenend detail, maar vervulling van wat de profeten gezegd hebben. Dat is iets waar Mattheüs zijn Joodse lezers voortdurend van wil overtuigen en dat ook ons vandaag de dag iets leert over Wie Jezus is. Als we Hem deze weken volgen op Zijn lijdensweg, volgen we niet slechts een martelaar, een tragisch figuur dat het slachtoffer werd van zinloos geweld. Daar heeft Hij ook iets van. Maar vooral is Hij Immanuel, God met ons. Welbewust vervult Hij wat over Hem geschreven is. Hij komt – net als Johannes de Doper – om te verkondigen dat het Koninkrijk der hemelen, het Messiaanse vrederijk, dichtbij is gekomen. Hij komt – meer dan Johannes de Doper – om dat Koninkrijk daadwerkelijk te realiseren, dwars door Zijn lijden en kruisdood heen.

Tegen de achtergrond daarvan treffen we Jezus wandelend langs de zee van Galilea aan. En daar ziet Hij. Hij ziet eerst Petrus en Andreas. Vervolgens ook de zonen van Zebedeüs, Jakobus en Johannes. Ze zijn bezig met hun dagelijks werk: de visvangst en wat daarbij komt kijken. In tegenstelling tot Joodse rabbi's die door hun leerlingen gekozen werden, is het hier de Rabbi Die Zijn leerlingen kiest. Iets wat Johannes blijkbaar altijd is bijgebleven. Niet voor niets heeft hij in zijn evangelie juist deze woorden van

Jezus opgeschreven: 'Niet u hebt Mij uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren' (Joh. 15:16).

Hoewel Johannes Jezus waarschijnlijk al eerder een tijd had gevolgd (Joh. 1:35-43), krijgt de navolging van Jezus hier een veel radicaler karakter dan eerst. Jezus ziet en Hij roept. Hij doet een appèl op Johannes' leven waaraan deze zich niet kan ontworstelen. Het staat er zo eenvoudig: 'Hij riep hen.' Meteen laten ze alles achter wat hen bestaanszekerheid gaf – alle materialen waarmee ze in hun levensonderhoud konden voorzien – om achter Jezus aan te gaan. We lezen dat Jakobus en Johannes zelfs hun vader verlieten. Dat laat zien hoe radicaal dit volgen van Jezus is. Johannes zal in de navolging van Jezus offers moeten brengen. Hij wordt losgemaakt van de vanzelfsprekende structuren waarbinnen zijn leven zich afspeelt. Hij gaat een Rabbi volgen, de Koning van Israël, Die welbewust naar het kruis toe gaat, Die weet dat juist Zijn kruisdood Zijn verhoging is. Dat heeft Johannes in zijn evangelie als geen ander laten zien, maar op dit moment van zijn leven is het voor hem nog niet te zien. Mattheüs is daar in zijn evangelie heel eerlijk over: de discipelen zijn niet de vlotste leerlingen. Het gaat er bij hen maar moeilijk in dat de weg van de Messias de weg van het kruis is.

Maar al hun onwetendheid en onbegrip ten spijt: zij vólgden Jezus. En dat volgen is meer dan achter Hem aan lopen. Als we het evangelie van Mattheüs verder lezen, wordt dat wel duidelijk. Er zijn massa's mensen die achter Jezus aan lopen. Hem bewonderen. Genieten van het spektakel. Van Zijn mooie woorden. Maar zij volgen niet. Het volgen van Jezus betekent – ook voor ons – kruisdragen. Zijn weg gaat onvermijdelijk en beslist naar het kruis toe. Om te vervullen wat door de profeten is gesproken (Matth. 3:3). Om Zijn Vader te gehoorzamen tot de dood, ja tot de kruisdood (Filipp. 2:8). Volgen op die weg betekent niet: nadoen of overdoen wat Hij deed en wat ook alleen Hij doen kon. Maar wél: met Hem meegaan. Hem volgen waar Hij ook heen gaat. Het oude, het zondige achterlaten. Soms ook: je zekerheden achterlaten. Delen in Zijn dood. Delen in Zijn heerlijkheid, die dwars door het kruis en de opstanding heen zichtbaar wordt. Een nieuwe identiteit krijgen. Een nieuw leven

krijgen, door de dood heen. Zoals Johannes later uit Jezus' mond heeft opgeschreven: 'Ik ben de Opstanding en het Leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven' (Joh. 11:25).

Vraag:

Heeft Jezus jouw pad gekruist? Zo ja, hoe? Wat betekent het voor jou om Hem te volgen? Zijn er dingen die je voor Hem hebt verlaten of zou moeten verlaten? Wat betekent het voor jou dat het volgen van Jezus kruisdragen is?

JOHANNES

Hardleerse leerling van Jezus

Lezen: Lukas 9:43-56

Gisteren ontmoetten we Johannes helemaal aan het begin van zijn opleiding bij Rabbi Jezus. Hier in Lukas 9 is hij al een eindje onderweg. Opzienbarende wonderen (Johannes zal ze later 'tekenen' noemen) zijn de revue gepasseerd. Het nodige onderwijs van Jezus is door de discipelen genoten. Hun opleiding was blijkbaar zelfs zo ver gevorderd dat Jezus hen er in tweetallen zelfstandig op uit had gestuurd om het Evangelie te verkondigen en zieken te genezen (Lukas 9:1-6). Petrus' belijdenis had geklonken: 'U bent de Christus van God' (vs. 20). Jezus was voor de ogen van Petrus, Jakobus en Johannes verheerlijkt op de berg en had vervolgens een bezeten jongen genezen, die de discipelen vanwege hun ongelof niet hadden kunnen genezen (vs. 28-42). Dat ongelof ten spijt verkeren de mensen in vers 43 in een juichstemming. Ze staan versteld van Gods grootheid en verwonderen zich over alle dingen die Jezus doet. Jezus Zelf is echter heel anders gestemd. Direct na Petrus' belijdenis en voor Zijn verheerlijking had Hij gezegd dat Hij zou moeten lijden en gedood en opgewekt moest worden. En dat wie achter Hem aan wilde komen, zichzelf zou moeten verloochenen en dagelijks zijn kruis op zich zou moeten nemen. Maar die eerste aankondiging van Zijn naderend lijden was blijkbaar niet echt tot de discipelen doorgedrongen. Nu keert Hij Zich opnieuw tot de discipelen om hen ervan te doordringen dat het menens is: Hij zal werkelijk overgeleverd worden.

Je zou verwachten dat ze na al dat onderwijs van Jezus inmiddels wel zouden begrijpen Wie Hij was en met welk doel Hij op aarde was. Petrus had het zo mooi beleden. Johannes had het gezien op de berg. En toch zien we in dit schriftgedeelte een schokkend beeld van het onbegrip en ongelof van deze discipel van de liefde, die in zijn evangelie zo teer en diepgaand heeft beschreven Wie Jezus is. Wel bemoedigend dat de Bijbel ons geen ideaalgelovigen voorschotelt. Ook voor ons kan het zo moeilijk zijn om

eigen ideeën en beelden van het goede leven los te laten. Om je te verlaten op een Koning Die je niet ziet, op een God Die niet onmiddellijk een eind maakt aan het lijden op aarde, Die zelfs de lijdensweg verkiest als middel om de wereld te redden.

De discipelen raken ondertussen verzeild in een discussie over wie van hen de belangrijkste is, een verdere illustratie van hun totale onbegrip van waar het in het Koninkrijk van God om draait. Jezus plaatst een kind in het midden: het is niet iemands innerlijke kracht of grootheid die er in het Koninkrijk der hemelen toe doet. Het is juist degene die de minste is die het meest verbonden is met Jezus. Dat Johannes ook dit voorbeeld nog niet begrijpt, blijkt als hij vervolgens iemand van buiten de discipelkring ervan wil weerhouden om in Jezus' Naam demonen uit te drijven. Blijkbaar kan deze persoon in verbondenheid aan Jezus wél doen wat de discipelen in hun onverbondenheid niet konden doen. Maar ook Jezus' reactie op Johannes' voorstel is niet genoeg om hem tot bezinning te brengen. Kort erna – Jezus keert Zijn aangezicht naar Jeruzalem om daar te gaan lijden en sterven – komen ze door een Samaritaans dorp. De Samaritanen stellen zich vijandig op en willen Jezus niet ontvangen. Echter, Jakobus en Johannes doen er wat vijandigheid betreft nog een schepje bovenop. Vurig in hun ijver om te laten zien dat ze bij Jezus horen, hebben ze snel hun oplossing klaar: 'Heere, wilt u dat wij zeggen dat er vuur van de hemel moet neerdalen en hen verteren, zoals ook Elia gedaan heeft?' (vs. 54) Zal Jezus nu weer blij zijn, weer Zijn goedkeuring laten blijken over hun loyaliteit aan Hem? Bepaald niet. Hij keert Zich om en bestraft hen: 'U beseft niet van welke geest u bent.' Johannes weet niet meer wie hij is. Hij is zijn nieuwe identiteit en roeping uit het oog verloren. Dat komt omdat hij niet goed ziet Wie Jezus is. Immers: 'De Zoon des mensen is niet gekomen om zielen van mensen te gronde te richten, maar om ze te behouden.' Dat dat Jezus' missie was, had Johannes kunnen weten als zijn aandacht op Hem gericht was gebleven. Maar nu was hij verblind door bezig te zijn met zijn eigen naam en positie. Dat is ook voor ons vandaag een les. Waarop is je aandacht gericht? In de navelgong van Jezus, in het werk voor Zijn koninkrijk, kan je focus zomaar verschuiven. Je kunt fanatiek voor iets strijden, misschien voor iets goeds.

Maar ondertussen kan het zijn dat je opeens meer bezig bent met jezelf dan met Hem. Herstel van gezonde zelfkennis krijg je door terug te gaan naar Jezus en van Hem te leren Wie Hij is en wie je zelf bent.

Vraag:

Waar schuurt het bij jou als het gaat om het Koninkrijk van God? Heb je er moeite mee dat de weg van God door lijden naar heerlijkheid gaat? Heb je er ervaring mee dat je eigen identiteit juist in verbondenheid met Jezus in het juiste licht komt te staan?

JOHANNES

Tafelgenoot van Jezus

Lezen: Johannes 13:21-35

We hebben Johannes de afgelopen dagen gezien door de ogen van Mattheüs en Lukas. Vandaag en de rest van deze week lezen we delen van zijn eigen verslag van wat Jezus gezegd en gedaan heeft. Omdat hij als schrijver niet zijn eigen naam gebruikt, komen we de naam 'Johannes' in de schriftlezing niet tegen. Hij noemt zichzelf 'de discipel die Jezus liefhad'. Het gaat hier over de liefde van de Heere Jezus tot Johannes. In deze benaming wordt de bijzondere band tussen Jezus en Johannes zichtbaar. Jezus heeft al Zijn discipelen lief (Joh. 13:1), dat is duidelijk, maar Johannes heeft een unieke plaats, hij staat het dichtst bij Jezus.

De schriftlezing van vandaag geeft misschien wel het meest bekende beeld dat we hebben van Johannes, de discipel van de liefde, de discipel die Jezus liefhad. Liggend aan het avondmaal aan Jezus' borst, op de ereplaats naast de Gastheer. Maar zo liefelijk als dit plaatje lijkt, zo verwarrend en dreigend is de situatie. Jezus is diep ontroerd. Hij raakt zichtbaar van slag. Johannes heeft dit – zo dicht bij Jezus – goed op kunnen merken. Zo diep geraakt was Jezus ook geweest bij het graf van Lazarus (Joh. 11:33) en toen Hij Zijn lijden voorzegde (Joh. 12:27). De reden voor Zijn ontroering nu is anders: 'Eén uit jullie zal Mij verraden.' Er is verraad in de discipelkring. Die boodschap brengt op hun beurt de discipelen uit balans. Wie zal het zijn? Uit de andere evangeliën weten we dat ze ook aan zichzelf zijn gaan twijfelen. 'Ben ik het, Heere?' (Matth. 26:22; Mark. 14:19) Petrus geeft Johannes een seintje: vraag jij eens wie het is. Johannes buigt zich naar Jezus toe en vraagt Hem onder vier ogen: 'Heere, wie is het?' Door middel van een teken geeft Jezus aan wie het is. Degene die een ingedoopt stuk brood ontvangt, is de verrader. Het blijkt Judas Iskariot te zijn. Voor de discipelen is het een teken. Voor Judas een derde en laatste waarschuwing. Ook toont het de diepte van Jezus' lijden: Hij wordt verraden door iemand uit de kring

van Zijn discipelen, iemand die met Hem aan de tafel lag. Net als David in Psalm 41:10 waar hij klaagt: 'Zelfs de man met wie ik in vrede leefde, op wie ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft zich tegen mij gekeerd.'

Na dat stuk brood vaart de satan in Judas; hij legt nu volledig beslag op hem. Jezus, als de Koning Die de regie houdt, beveelt hem: 'Wat u wilt doen, doe het snel.' Hij, het Paaslam, moet immers op het paasfeest sterven. Met het brood nog in de hand vertrekt Judas de donkere nacht in. Dreigend klinkt het: 'En het was nacht.' Judas gaat het duister in, de nacht van de satan, de nacht van het verraad, weg uit de lichtkring van Jezus. Johannes is de enige evangelist die zo veel details over Judas vertelt. Het laat iets zien van zijn persoonlijke betrokkenheid. Hij was erbij. Wat moet het voor hem een schok geweest zijn dat één uit de vertrouwde kring van discipelen Jezus zou verraden. En dan nog wel iemand die zo veel vertrouwen genoot dat hem de geldzaken van de discipelkring waren toevertrouwd.

Judas is een gelijkenis en een waarschuwing. We lezen dit verhaal vaak als *insiders*, denkend dat het over iemand anders gaat, maar Judas is een ongemakkelijk figuur. Iemand die het licht gezien heeft en toch de duisternis is ingegaan. Blijkbaar achtten de discipelen hem niet meer dan zichzelf in staat tot het verraad. David Bartlett schreef hierover: 'Judas is een reminder dat elke dag een oordeelsdag is en dat een trouwe volgeling, zoals Judas – of zoals jij en ik – op een dag het licht de rug toe kan keren en de duisternis in kan struikelen, gevangen door het kwaad of de vorst der duisternis.'

Judas' vertrek geeft ook ruimte om nu de zaken te bespreken die Jezus alleen met Zijn trouwe discipelen wilde bespreken. Jezus spreekt: 'Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Als God in Hem verheerlijkt is, zal God Hem ook in Zichzelf verheerlijken, en Hij zal Hem meteen verheerlijken' (vs. 31, 32). Dat is iets waar Johannes in zijn evangelie al vaker op heeft gewezen. Dat wat Jezus' ondergang lijkt, is juist Zijn verheerlijking. Jezus heeft Zelf Zijn verrader de opdracht gegeven om het hele proces van Zijn veroordeling en kruisiging in gang te zetten. Juist Zijn kruisdood is Zijn verhoging. Zó doet Hij de wil van de Vader. Zó verheerlijken Vader en Zoon elkaar wederzijds. Het is die liefde tussen Vader en Zoon, die Jezus ook bij Zijn discipelen wil zien. Daaraan zullen anderen

hen herkennen als Jezus' discipelen: aan de onderlinge liefde. Dat is vandaag nog net zo.

Vraag:

Heb je ervaring met mensen die heel anders blijken te zijn dan je had gehoopt? Ook in de kerk kun je teleurgesteld raken in mensen. Dit kan er zomaar toe leiden dat je ook teleurgesteld raakt in God. Zoiets kan je enorm van je stuk brengen. De details die Johannes beschrijft, laten wel zien hoezeer de gebeurtenissen hem geraakt hebben en in zijn geheugen gegrift staan. Je eigen teleurstellende ervaringen kunnen je geloof in God in de weg staan. Biedt dit bijbelgedeelte jou aanknopingspunten om dat niet te laten gebeuren?